

Calamiteiten protocol jeugdzorg gemeente Midden-Drenthe

**Midden-Drenthe
November 2014**

1 INLEIDING

Dit calamiteitenprotocol heeft als doel een handvat te bieden voor bestuur en interne organisatie bij de ontvangst van meldingen van calamiteiten.

Met een calamiteit wordt bedoeld de definitie die wordt gehanteerd in de Jeugdwet, artikel 4.1.8:

“niet-beoogde of onverwachte gebeurtenis, die betrekking heeft op de kwaliteit van de jeugdhulp en die tot een ernstig schadelijk gevolg voor of de dood van een jeugdige of een ouder heeft geleid”.

Dit protocol richt zich op calamiteiten rond jongeren tot 18 jaar, die hulp ontvangen van/ bij jeugdhulpinstellingen, die deze hulp in opdracht van de gemeente uitvoeren. Waar hier over (jeugdhulp)instellingen wordt gesproken, worden zowel de jeugdhulpaanbieders als de gecertificeerde instellingen bedoeld.

Bij het opstellen van dit protocol is uitgangspunt dat de uitvoering van de Jeugdwet niet op zichzelf staat. De integrale aanpak van de drie decentralisaties en andere taken in het sociale domein wordt niet uit het oog verloren. Echter gezien de specifieke doelgroep is nu niet voor een integraal protocol gekozen. Gemeente Midden-Drenthe en jeugdhulpinstellingen kunnen met de vaststelling van dit protocol per 1 januari 2015 goed voorbereid zijn op de (bestuurlijke) gevolgen van calamiteiten bij jeugdhulp.

Bij de uitvoering wordt verbinding gelegd met reguliere plannen en protocollen voor openbare orde en veiligheid en voor communicatie. De afspraken die gemaakt zijn in het samenwerkingsprotocol tussen gemeenten en de Raad voor de Kinderbescherming zijn hierbij eveneens van toepassing.

In hoofdstuk 2 van dit protocol wordt het juridische kader en omgeving toegelicht. Tenslotte beschrijft hoofdstuk 3 de interne routing bij de melding van een calamiteit.

2 DE JEUGDWET EN DE INSPECTIE (HET TOEZICHT)

In artikel 4.1.8. van de Jeugdwet is opgenomen dat een jeugdhulpaanbieder, de jeugdhulpverlener en de gecertificeerde instelling bij een calamiteit onmiddellijk de met toezicht belaste ambtenaren* informeren.

Met andere woorden: de instellingen zijn wettelijk verplicht calamiteiten onmiddellijk bij de inspectie te melden.

Onder inspectie wordt verstaan het samenwerkingsverband van de drie bij de jeugdwet betrokken inspecties (de Inspectie Jeugdzorg (IJZ), de Inspectie voor de Gezondheidszorg (IGZ) en de Inspectie Veiligheid en Justitie (IVenJ)). Deze inspecties fungeren in het kader van de Jeugdwet “als ware zij één rijksinspectie”.

Naast de Jeugdwet kunnen ook andere wetten van toepassing zijn, zoals bijvoorbeeld de Wet kwaliteit, klachten, geschillen zorg, de Gemeentewet, de Wet openbaarheid van bestuur en de Algemene Wet Bestuursrecht en WGB.

Calamiteiten zijn onder meer:

1. (On)natuurlijke dood van een kind of jongere tot 18 jaar;
2. Ernstige mishandeling of zwaar blijvend lichamelijk letsel van een kind of jongere tot 18 jaar binnen gezinssituatie waardoor ingrijpen van buitenaf nodig is gebleken;
3. Ernstige mishandeling of zwaar blijvend lichamelijk letsel van een kind of jongere tot 18 jaar bijvoorbeeld in een instelling door een medewerker van de instelling (hulpverlener of verzorger) of een andere jeugdige;
4. Geweld (zwaar blijvend lichamelijk letsel) tegen medewerkers van een instelling die met kinderen en jongeren tot 18 jaar en hun ouders werken, door de jongere of de ouder.

Ook voor geweld en gebeurtenissen waarvoor veel media aandacht is, geldt een meldingsplicht aan de inspectie. Geweld bij de verlening van jeugdhulp of de uitvoering van een kinderschermingsmaatregel of jeugdreclassering betreft: lichamelijk geweld jegens een jeugdige of een ouder, of bedreiging daarmee, door iemand die werkzaam is voor de jeugdhulpaanbieder of een gecertificeerde instelling, of door iemand die werkzaam is voor een rechtspersoon die in opdracht van de aanbieder of gecertificeerde instelling jeugdhulp verleent of door een andere jeugdige of ouder met wie de jeugdige of ouder gedurende het etmaal of een dagdeel bij de aanbieder verblijft. Veel media aandacht kan bijvoorbeeld een tv uitzending betreffen over een gezin waar jeugdhulp bij betrokken is.

Met de inspectie zijn afspraken gemaakt over de rol van inspectie en rol van gemeenten bij niet-geprogrammeerd toezicht, ofwel calamiteiten – en geweldstoezicht.

Instellingen die onder de Jeugdwet vallen zijn zoals vermeld verplicht calamiteiten bij de inspectie (toezicht) te melden. De inspectie is verplicht onderzoek in te stellen naar deze calamiteiten en hierover te rapporteren.

De inspectie heeft met de gemeenten afgesproken dat de inspectie de betrokken gemeenten zal:

1. informeren indien daar gedurende het onderzoek aanleiding voor is en
2. rapporteren over de uitkomst van het onderzoek.

Het is daarom aan te bevelen dat de betrokken gemeenten het onderzoek van de inspectie afwachten alvorens zelf informatie te verzamelen of in debat te gaan over de calamiteit.

Dit is ook de gebruikelijke gang van zaken op Rijksniveau. De inspectie maakt daarbij onderscheid tussen calamiteiten en incidenten: de inspectie onderzoekt calamiteiten altijd, maar onderzoekt niet altijd andere meldingen van jeugdhulp instellingen. Bij het inspectie loket kunnen betrokken gemeenten informeren of de inspectie een onderzoek instelt.

3 INTERNE ROUTING BIJ EEN CALAMITEIT JEUGDHULP

Dit hoofdstuk beschrijft de stappen die genomen worden tussen de melding van een calamiteit tot aan (eind)rapportage. Gezien de aard van calamiteiten of de politieke / publieke aandacht hiervoor is het van belang dat de stappen van melding tot aan rapportage binnen zo kort mogelijke tijd worden genomen.

Binnenkomst van een melding

Een melding van een calamiteit kan bij de gemeente op verschillende manieren binnenkomen, voorbeelden hiervan zijn:

- Via de inspectie (zie hoofdstuk 2)
- Via een melding van de politie
- Via een melding van de betrokken hulpverlenende organisatie.

In de praktijk is het ook mogelijk dat een calamiteit rechtstreeks bij één of meer van de leden van het college van BW wordt gemeld of via de media in de openbaarheid komt.

Coördinatie van de ontvangst van de melding

Directe of indirecte meldingen van calamiteiten worden gedaan aan de dienstdoende ambtenaar openbare orde en veiligheid (o.o.v.). De ambtenaar is bereikbaar op het piketnummer o.o.v.

Behandeling van de melding

Via het gebruikelijke protocol o.o.v. wordt door de dienstdoende ambtenaar o.o.v. nagegaan welke maatregelen noodzakelijk zijn. Als eerste informeert hij via de gebruikelijke piketdiensten van college en communicatie het dienstdoende collegelid en de dienstdoende communicatieadviseur.

De eerste maatregelen zijn gericht op duiding en beheersing van de openbare orde en veiligheid.

Nagegaan wordt wie binnen en buiten de gemeente geïnformeerd worden en betrokken kunnen worden in een team voor de betreffende calamiteit:

- de burgemeester in het kader van o.o.v. en de portefeuillehouder jeugdhulp
- communicatieadviseur
- ambtenaar openbare orde en veiligheid
- gemeentesecretaris
- betrokkenen afdeling Samenlevingszaken: afdelingsmanager, coördinator van zorg en beleidsadviseur jeugdhulp
- de betrokken zorgaanbieder
- andere betrokken gemeenten en de gemeente Hoogeveen (als contractuele opdrachtgever namens de jeugdhulpregio)*

**Er kunnen verschillende gemeenten betrokken zijn bij een calamiteit, namelijk:*

- Gemeente waar de calamiteit heeft plaatsgevonden
- Gemeente waar de jongere verblijft

- *Gemeente waar ouders ingeschreven staan/ bij onder voogdijstelling de gemeente waar de jeugdige verblijft (woonplaatsbeginsel)*
De gemeente die de melding ontvangt, heeft de verantwoordelijkheid om de andere gemeenten die betrokken zijn te informeren en te zorgen voor onderlinge afstemming.
De Jeugdhulpregio wordt vertegenwoordigd door de gemeente Hoogeveen omdat die als penvoerende gemeente het inkoopcontract heeft gesloten met instelling namens het college.

Met de inspectie en de betrokken instelling(en) wordt bepaald welke rol zij hebben bij de betreffende calamiteit en wie hun aanspreekpunt is.

De vervolgacties betreft een aantal onderdelen, per fase:

- **Informatie verzamelen**
 Het gaat hierbij om informatie die benodigd is om de verantwoordelijkheid van de gemeente / het college te ondersteunen, zoals feiten omtrent de contractering van de instelling. Bij het verzamelen en verspreiden van informatie, zowel intern al extern, is het van belang om de privacy van de betrokkenen te borgen.
- **Informatie deling intern**
 Tijdens en na de calamiteit wordt tussen de gemeentelijke partijen afgestemd wie de informatievoorziening richting de verantwoordelijke bestuurders verzorgt, wie waar nodig de informatievoorziening coördineert en wie de communicatie richting media verzorgt of waar nodig coördineert.
- **Vaststellen communicatiestrategie**
 Het opstellen van een communicatieboodschap en -strategie ten behoeve van de portefeuillehouder en de burgemeester, organiseren van de communicatie vanuit de gemeente en afstemming met communicatiemedewerkers van de melder (en overige instellingen). Bij de communicatieboodschap speelt in elke fase het verloop van het wettelijk verplichte onderzoek door de inspectie een grote rol.
- **Communicatie onderling**
 De betrokken partijen (inclusief betrokken gemeenten) houden elkaar actief op de hoogte van de voortgang van de afhandeling van de calamiteit. Indien de inspectie een melding heeft ontvangen en een actieve rol wenst te vervullen, is van belang dat inspectie en betrokken gemeente(n) eveneens met elkaar afstemmen.

Afronding van een melding

Na afloop van een calamiteit wordt een evaluatie gehouden over het verloop van het proces rondom de (afhandeling van en communicatie over de) calamiteit. Hierbij wordt aandacht besteed aan de communicatie, de tijdigheid, de informatiedeling. Tevens komt aan de orde of het handelen van de betreffende jeugdhulp/instelling gevolgen moet hebben voor andere processen/beleid en daarbij te maken afspraken. De evaluatie wordt door het college vastgesteld en kan aanleiding zijn om protocollen aan te passen.

Tot slot

Calamiteiten m.b.t. tot jeugdzorg vragen om zorgvuldige communicatie en goede afstemming van alle betrokkenen. Daarom is hiervoor een apart protocol opgesteld, waarin aandacht is voor de rol die is weggelegd voor alle betrokken als er rondom een calamiteit gecommuniceerd moet worden.

Omdat er bij een dergelijke situatie al snel sprake kan zijn van veel media-aandacht en ook van maatschappelijke onrust kunnen we gebruik maken van elementen uit het crisiscommunicatieplan. Daarbij hoeft niet meteen sprake te zijn van opschaling naar Grip 2 of 3, maar kan wel een deel van de crisisorganisatie op het gebied van communicatie ingeschakeld worden.

Het is ook belangrijk dit protocol te delen met de raad. Zoals gezegd vindt er bij calamiteiten altijd een inspectieonderzoek plaats. Gebruikelijk is dat eerst de uitkomsten hiervan worden afgewacht en dat niet op voorhand al discussie wordt gevoerd. Vanuit hun controlerende rol hebben raadsleden naar het college en naar de samenleving een verantwoordelijkheid om een mening te hebben over calamiteiten. Het is dan ook belangrijk dit protocol met de raad te communiceren.